

Nr 95

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gymnasieskolan, såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, jämte motion.

Genom en den 23 oktober 1970 dagtecknad proposition, nr 159, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen följande förslag till

1) lag om ändring i skollagen (1962: 319),

2) lag om ändring i studiehjälpsreglementet (1964: 402),

dels

3) godkänna vad föredragande departementschefen i övrigt förordat om gymnasieskolan,

4) godkänna vad föredragande departementschefen förordat om fullgörande av skolplikt.

Propositionen har hänvisats till lagutskott såvitt angår författningsförslagen. I övrigt har propositionen hänvisats till statsutskottet.

I samband med propositionen har andra lagutskottet behandlat den i anledning av propositionen väckta motionen I: 1337 av herr *Andreasson*. I motionen yrkas, att 20 b § i skollagen skall erhålla följande lydelse.

»På framställning av landstinget må Konungen besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av landstingskommunens gymnasieskola *eller för viss skolenhet*.

Beträffande sådan styrelse skola gälla de bestämmelser, som meddelas av Konungen eller den myndighet Konungen förordnar.»

Författningsförslagen har följande lydelse.

1) Förslag

till

Lag**om ändring i skollagen (1962:319)**

Härigenom förordnas i fråga om skollagen (1962:319)¹,

dels att rubriken närmast före 19 § skall utgå,

dels att i 12 och 14 §§ orden »kommunens styrelse» skall bytas ut mot »kommunstyrelsen»,

dels att i 13 och 15 §§ orden »kommunens fullmäktige» skall bytas ut mot »kommunfullmäktige»,

dels att i 14 § ordet »fullmäktig» skall bytas ut mot »kommunfullmäktig»,

dels att 2, 3, 6, 7, 8, 10, 11, 16, 17, 19, 20, 29, 40 och 45 §§, 46 § 2 mom., 49 och 53 §§ samt rubriken närmast före 7 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att rubriken närmast före 48 § skall lyda »8 kap. Om kommuns och landstingskommuns skyldigheter»,

dels att i lagen skall införas nya bestämmelser, 2 b, 20 a—20 g, 47 a och 47 b §§ samt närmast före 20 a § en ny rubrik av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.²

Varje kommun ————— i grundskola,

b) främja åtgärder i syfte att bereda barn och ungdom undervisning i följande slag av kommunala skolor, nämligen yrkesskola, fackskola och gymnasium, ävensom

b) främja åtgärder i syfte att bereda ungdom undervisning i gymnasieskola ävensom

c) i övrigt ————— på annan.

2 b §.

Varje landstingskommun skall, efter vad i denna lag och särskilda författningar närmare bestämmes, främja åtgärder i syfte att bereda ungdom undervisning i gymnasieskola.

¹ Senaste lydelse av 15 § 1967:319.

² Senaste lydelse 1964:899.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.¹

I varje ————— en skolchef.

Då skolväsendet i kommunen omfattar mindre än sju klasser eller eljest särskilda skäl äro därtill, må skolöverstyrelsen på framställning av *kommunens fullmäktige* besluta, att skolchef ej skall finnas.

För specialskolan ————— Konungen meddelar.

Då skolväsendet i kommunen omfattar mindre än sju klasser eller eljest särskilda skäl äro därtill, må skolöverstyrelsen på framställning av *kommunfullmäktige* besluta, att skolchef ej skall finnas.

I varje landstingskommun, som anordnat gymnasieskola, skall finnas en utbildningsnämnd.

Till utbildningsnämnd må utses nämnd som handhar andra landstingskommunens förvaltningsuppgifter.

6 §.²

Med skola avses i denna lag *skola, som sägs i 2 § a) eller b) eller i 2 a §*, om ej annat är särskilt angivet.

Vad i ————— barnet står.

Om undervisning ————— psykiskt utvecklingsstörda.

Med skola avses i denna lag *grundskola, specialskola eller gymnasieskola*, om ej annat är särskilt angivet.

2 kap. Om skolstyrelsen**2 kap. Om kommunens skolstyrelse och skolchef**

7 §.

Skolstyrelsen är ————— grundskolan och därtill hörande verksamhet.

Finnes i kommunen skola, som sägs i 2 § b), skall skolstyrelsen vara styrelse även för den skolan och därtill hörande verksamhet.

På framställning av *kommunens*

Har kommunen anordnat gymnasieskola, skall skolstyrelsen vara styrelse även för den skolan och därtill hörande verksamhet.

På framställning av *kommunfull-*¹ Senaste lydelse 1965:247.² Senaste lydelse 1967:941.

(Nuvarande lydelse)

fullmäktige må Konungen besluta, att skolstyrelsen skall vara styrelse även för annan skola än som avses i första och andra styckena.

(Föreslagen lydelse)

mäktige må Konungen besluta, att skolstyrelsen skall vara styrelse även för annan skola än som avses i första och andra styckena.

8 §.

På framställning av *kommunens fullmäktige* må Konungen besluta, att för skola, som sägs i 2 § b), skall finnas särskild styrelse.

På framställning av *kommunfullmäktige* må Konungen besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av *kommunens gymnasieskola*.

Beträffande sådan ————— Konungen förordnar.

10 §.

På skolstyrelsen ————— 37 §§.

Fråga om att förvägra elev befrielse enligt 27 § eller inträde i skola på grund av bestämmelserna i 44 och 45 §§ skall prövas av skolstyrelsen, i den mån Konungen ej annorlunda förordnar.

Fråga om att förvägra elev i *grundskolan eller kommunens gymnasieskola* befrielse enligt 27 § och fråga om att förvägra någon inträde i sådan skola på grund av bestämmelserna i 44 och 45 §§ skall prövas av skolstyrelsen, i den mån Konungen ej annorlunda förordnar.

Skolstyrelsen har ————— på styrelsen.

11 §.

Skolstyrelsen äger att från *kommunens styrelse* och övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av skolstyrelsens uppgifter.

Skolstyrelsen äger att från *kommunstyrelsen* och *kommunens* övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av skolstyrelsens uppgifter.

Skolstyrelsen bör ————— berör styrelsens.

16 §.

Vid sammanträde ————— till protokollet.

Angående rätt för annan än skolchef att sålunda deltaga vid sammanträde, som i första stycket sägs, förordnar Konungen.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

17 §.

Ansvarar skolstyrelsen för undervisning i yrkesbetonade ämnen, skall styrelsen utse ett eller flera yrkesråd med uppgift att biträda styrelsen i frågor rörande dylik undervisning.

I kommun, som anordnat gymnasieskola, skall skolstyrelsen utse ett eller flera yrkesråd med uppgift att biträda styrelsen i frågor rörande yrkesinriktningen av utbildningen i gymnasieskolan.

Yrkesråd skall — — — — — vara företrädna.

3 kap. Om skolchefen

19 §.

Skolchefen åligger

Skolchefen i kommunen åligger

a) att biträda — — — — — på honom.

20 §.

Om olika slag av skolchefer och andra skolledare förordnar Konungen.

Om olika slag av skolchefer och andra skolledare i kommunen förordnar Konungen.

3 kap. Om landstingskommunens utbildningsnämnd

20 a §.

Utbildningsnämnden är styrelse för landstingskommunens gymnasieskola och därtill hörande verksamhet.

På framställning av landstinget må Konungen besluta, att utbildningsnämnden skall vara styrelse även för annan skola än någon av följande, nämligen

a) landstingskommunens gymnasieskola,

b) i fråga om utbildningsnämnd som avses i 3 § femte stycket, sådan skola för vilken nämnden eljest är styrelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

20 b §.

På framställning av landstinget må Konungen besluta, att särskild styrelse skall finnas för del av landstingskommunens gymnasieskola.

Beträffande sådan styrelse skola gälla de bestämmelser, som meddelas av Konungen eller den myndighet Konungen förordnar.

20 c §.

Utbildningsnämnden skall beakta den allmänna utvecklingen på skolväsendets område, följa tillståndet i landstingskommunens gymnasieskola och taga erforderliga initiativ för att bereda ungdom i landstingskommunen tillfredsställande utbildning i gymnasieskolan.

Utbildningsnämnden skall vidare

a) i den mån sådant ej tillkommer annan, ombesörja de angelägenheter avseende landstingskommunens gymnasieskola, vilka äro att hänföra till förvaltning och verkställighet,

b) tillse, att verksamheten vid landstingskommunens gymnasieskola fortgår enligt gällande föreskrifter och sörja för samordning av och enhetlighet i verksamheten,

c) främja pedagogiska försök och lärarnas fortbildning samt

d) verka för samarbete mellan hem och skola.

20 d §.

Fråga om att förvägra elev i landstingskommunens gymnasieskola befrielse enligt 27 § och fråga om att förvägra någon inträde i sådan skola på grund av bestämmelserna i 45 och 47

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

a §§ skall prövas av utbildningsnämnden, i den mån Konungen ej annorlunda förordnar.

20 e §.

Utbildningsnämnden äger att från förvaltningsutskottet och landstingskommunens övriga nämnder samt dess beredningar och befattningshavare infordra de yttranden och upplysningar, som erfordras för fullgörande av nämndens uppgifter.

Utbildningsnämnden bör samarbeta med myndigheter och andra, vilkas verksamhet berör nämndens.

20 f §.

I den mån ej annat följer av 3 § femte stycket, väljas ledamöter och suppleanter i utbildningsnämnden av landstinget till det antal landstinget bestämmer. Antalet ledamöter må dock ej vara under sju. Valet skall vara proportionellt, därest det begäres av minst så många väljande, som motsvara det tal, vilket erhålles, om samtliga väljandes antal delas med det antal personer valet avser, ökat med 1. Om förfarandet vid sådant proportionellt val är särskilt stadgat. Sker ej val av suppleanter proportionellt, skall tillika bestämmas den ordning, i vilken suppleanterna skola inkallas till tjänstgöring.

Beträffande utbildningsnämnd, som väljes enligt första stycket, skall bestämmelserna i 17 § ovan samt i 43—51 §§ och 54 § fjärde stycket landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319) äga motsvarande tillämpning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

20 g §.

Om olika slag av skolledare för landstingskommunens gymnasieskola förordnar Konungen.

29 §.

Barn och ungdom, som äro bosatta i riket och som fylla föreskrivna inträdesfordringar, äga i mån av tillgång på plats få undervisning vid skola, som sägs i 2 § b).

Fordringar för inträde i skola som nu sagts må betingas endast av utbildningens syfte. Om undervisningen och verksamheten i övrigt skola bestämmelserna i 26, 27 och 28 §§ äga motsvarande tillämpning; dock må beträffande yrkesskola undantag göras från tillämpningen av 28 § i den omfattning Konungen förordnar.

Ungdomar, som äro bosatta i riket och som fylla föreskrivna inträdesfordringar, äga i mån av tillgång på plats få undervisning i gymnasieskolan.

Fordringar för inträde i gymnasieskolan må betingas endast av utbildningens syfte. Om undervisningen och verksamheten i övrigt skola bestämmelserna i 26, 27 och 28 §§ äga motsvarande tillämpning.

40 §.¹

För varje skola som anges i 2 § a) eller b) skall finnas elevområde. Om så erfordras, må särskilt elevområde finnas för del av sådan skola.

För varje kommuns grundskola eller gymnasieskola skall finnas elevområde. Om så erfordras, må särskilt elevområde finnas för del av sådan skola.

Elevområde skall — — — — — delar därav.

45 §.

I skola, som sägs i 2 § b), mottagas bland de inträdessökande, vilka fylla inträdesfordringarna, i första hand de som tillhöra skolans elevområde samt de för vilka skolan eljest av särskilda skäl är den lämpligaste.

I kommuns gymnasieskola mottagas bland de inträdessökande, vilka fylla inträdesfordringarna, i första hand de som tillhöra skolans elevområde samt de för vilka skolan eljest av särskilda skäl är den lämpligaste.

I andra — — — — — honom där.

¹ Senaste lydelse 1965:247.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

46 §.

2 mom. Ersättning enligt ----- utfärdade anvisningar.
Har Konungen ----- bestämma ersättningen.

Berör fråga enligt första eller andra stycket kommuner i olika län och kunnalänsskolnämnderna icke enas, skall ärendet hänskjutas till Konungen eller den myndighet Konungen förordnar.

47 a §.

För varje landstingskommuns gymnasieskola skall finnas elevområde. Om så erfordras, må särskilt elevområde finnas för del av sådan skola.

Elevområde skall omfatta den landstingskommun som handhar gymnasieskolans förvaltning. Om så erfordras för att åstadkomma en ändamålsenlig organisation av skolväsendet skall i elevområde ingå jämväl en eller flera andra landstingskommuner eller delar därav eller en eller flera kommuner, som ej ingå i landstingskommun, eller delar av sådan kommun.

Om elevområden enligt första och andra styckena beslutar länsskolnämnden, i den mån Konungen ej annorlunda förordnar. Innan beslut meddelas, skall nämnden inhämta yttrande från landstingskommun som beröres. Berör ärendet kommun, som ej ingår i landstingskommun, skall yttrande inhämtas från denna kommun.

I övrigt skola 41 § andra stycket, 42 § samt 43 § första och tredje styckena äga motsvarande tillämpning.

47 b §.

Bestämmelserna om mottagande av inträdessökande i kommuns gymnasieskola i 45 § skola äga motsvarande

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

tillämpning på gymnasieskola, som anordnats av landstingskommun.

Har landstingskommun på grund av bestämmelse som avses i första stycket för undervisning i gymnasieskolan mottagit elev, som ej är kyrkobokförd inom landstingskommunen, är landstingskommunen berättigad till ersättning för kostnaderna för undervisningen. Ersättningen skall utgivas av den landstingskommun, inom vilken eleven är kyrkobokförd. Är eleven kyrkobokförd inom kommun, som ej ingår i landstingskommun, skall ersättningen utgivas av denna kommun. I övrigt skall 46 § 2 mom. äga motsvarande tillämpning.

49 §.

Har kommun anordnat kommunal skola, som sägs i 2 § b), skall kommunen svara för de kostnader för skolan, vilka ej täckas av andra medel.

Kommun eller landstingskommun, som anordnat gymnasieskola, skall svara för de kostnader för skolan, vilka ej täckas av andra medel.

53 §.¹

Över beslut av skolstyrelsen i fall, som sägs i 10 § första och andra styckena, må besvär anföras hos länskolnämnden.

Om besvär över skolstyrelsens beslut i sådana mål och ärenden, vilka styrelsen eljest har att handlägga på grund av föreskrifter i särskilda författningar, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.

Över beslut av skolstyrelsen eller utbildningsnämnden i fall, som sägs i 10 § första och andra styckena eller 20 d §, må besvär anföras hos länskolnämnden.

Om besvär över skolstyrelsens eller utbildningsnämndens beslut i sådana mål och ärenden, vilka styrelsen eller nämnden eljest har att handlägga på grund av föreskrifter i särskilda författningar, gäller vad i dessa författningar för varje fall finnes stadgat.

¹ Senaste lydelse 1969:776.

(Nuvarande lydelse)

I övrigt gäller vad om besvär över beslut av kommunal nämnd är stadgat i kommunallagen eller, såvitt avser Stockholms kommun, kommunallagen för Stockholm.

(Föreslagen lydelse)

Om besvär över annat beslut av skolstyrelsen eller utbildningsnämnden gäller vad som stadgas i kommunallagen, kommunallagen för Stockholm eller landstingslagen.

Över beslut enligt — — — — — specialskolan må besvär anföras hos länskolnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971. Närmare föreskrifter som behövs för ikraftträdandet meddelas av Konungen.

2) Förslag

till

Lag

om ändring i studiehjälpsreglementet (1964:402)

Häri genom förordnas, att 1 och 16 §§ studiehjälpsreglementet (1964:402)¹ skall ha nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

1 §.

För studier vid de gymnasier, yrkeskolor, fackskolor, folkhögskolor och övriga läroanstalter eller utbildningslinjer, beträffande vilka Konungen så bestämmer, lämnar staten studiehjälp enligt detta reglemente.

Om studiehjälp — — — — — 25 §.

(Föreslagen lydelse)

16 §.

Studerande, som ej uppnått sådan ålder att jämlikt 5 § första stycket stu-

Studerande, som ej uppnått sådan ålder att jämlikt 5 § första stycket stu-

¹ Reglementet omtryckt 1970:267.

(Nuvarande lydelse)

diehjälp må utgå, äger likväl åtnjuta tilläggsförmåner enligt 10—15 §§. *Inkomstprövat tillägg eller behovsprövat tillägg må dock icke tilldelas studerande, som fullgör skolplikt i yrkesskola.*

(Föreslagen lydelse)

diehjälp må utgå, äger likväl åtnjuta tilläggsförmåner enligt 10—15 §§.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1971.

Utskottet

I propositionen läggs fram vissa förslag till ändringar i skollagen och studiehjälpsreglementet i anledning av införandet av gymnasieskolan. Huvudmannskapet för den nya skolformen skall vara delat mellan primärkommun och landstingskommun. I stort sett skall samma regler gälla för båda formerna av huvudmannskap. För att nå detta syfte föreslås en rad kompletterande bestämmelser i skollagen för landstingskommunernas gymnasieskolor. Som motsvarighet till kommuns skolstyrelse föreslås en landstingskommunal nämnd, kallad utbildningsnämnd.

Lagstiftningen medger landstingen en stor frihet beträffande organisationen av ledningen för gymnasieskolan. Landsting kan sålunda besluta att ledningen av skolan skall handhas av annan landstingskommunal nämnd än utbildningsnämnden. Landstingen har också möjlighet att till en nämnd sammanföra olika skolformer däribland gymnasieskolan. I propositionen föreslås vidare att landsting efter medgivande av Kungl. Maj:t skall ha möjlighet att dela upp ledningen på skilda organ när det gäller olika former av utbildning som klart skiljer sig från varandra. Därigenom avses det bli möjligt att exempelvis ha särskild ledning för utbildning inom jordbruk och skogsbruk. Ytterligare uppdelning av ledningen av gymnasieskolan bör enligt propositionen inte förekomma. Det blir alltså inte tillåtet att ha särskilda styrelser för olika skolenheter med likartad utbildning.

I motionen behandlas frågan om uppdelning av ledningen för den landstingskommunala gymnasieskolan. Motionären anför att propositionen innebär att det inte blir möjligt att utse särskilda styrelser för olika lantbruksskolor inom ett landsting. Motionären kritiserar detta bl. a. med hänvisning till dessa skolors nära samhörighet med den bygd de verkar i. I motionen yrkas ändring i lagen så att det blir tillåtet att efter medgivande av Kungl. Maj:t inrätta särskild styrelse för viss skolenhet.

Enligt utskottets mening bör man eftersträva en enhetlig ledning för de landstingskommunala skolorna. En möjlighet till uppdelning av ledningen med hänsyn till olika utbildningsvägar kan i vissa fall vara praktisk, och lagen inrymmer även ett sådant alternativ. Utskottet är emellertid inte berett att ställa sig bakom motio-

närernas förslag om möjlighet till en ytterligare uppdelning av skolans ledning till att gälla olika skolenheter. De synpunkter som anförts i motionen om önskvärdeheten av en god kontakt mellan skolan och den bygd där den är belägen får tillgodoses på annat sätt. Utskottet avstyrker alltså motionen och tillstyrker propositionen i motsvarande del.

I övrigt föranleder de framlagda lagförslagen inte någon erinran från utskottets sida. En redaktionell jämkning bör dock göras i 18 § skollagen med hänsyn till att 16 § andra stycket samma lag utgår.

Utskottet hemställer,

A. att riksdagen med avslag på motionen I: 1337 antar det genom propositionen 1970: 159 framlagda förslaget till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 20 b §, samt

B. att riksdagen antager de framlagda lagförslagen i övrigt med det tillägget beträffande skollagen att femte dels-satsen i ingressen tillförs 18 § samt att nämnda paragraf skall ha nedan såsom utskottets förslag betecknade lydelse:

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

18 §.

Vad i _____ eller suppleant.

Skolchefen i Stockholms kommun äger utse en honom underställd skolledare att i sitt ställe deltaga i sammanträde på sätt i 16 § första stycket sägs.

Skolchefen i Stockholms kommun äger utse en honom underställd skolledare att i sitt ställe deltaga i sammanträde på sätt i 16 § sägs.

Stockholm den 3 december 1970

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand (s), Lars Larsson (s)*, Dahlberg (s), Österdahl (fp), Andreasson (cp), fru Grethe Lundblad (s)*, herrar Axelson (fp) och Blomquist (m);

från andra kammaren: fröken Sandell (s), fröken Wetterström (m), herr Fredriksson (s), fru Skantz (s)*, herr Nordberg (s), fru Nilsson (cp), herr Aldén (s) och fru Fränkel (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

vid A i utskottets hemställan av herr *Andreasson* (cp).